

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ
"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

**Mesleki Yeterlilik Sistemi Çerçevesinde Türkiye’de Kurulan Personel
Belgelendirme Merkezlerinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanmasında
Tanıtım Çabalarının Rolü ve Önemi**

**The Role and Importance of Marketing Communication in Enabling
Sustainability of Personnel Certification Centers Founded Within the
Frame of Professional Competence System**

Yrd.Doç.Dr. Kahraman ARSLAN

İTOTEST Merkezi Proje Koordinatörü ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi

Nisan/April 2014, Cilt/Vol: 16, Sayı/Num: 2, Page: 40-63
ISSN: 1303-2860, DOI: 10.4026/1303-2860.2014.0247.x

Makalenin çevrimiçi kopyasına erişmek için / To reach the online copy of the article:
<http://www.isguc.org/?p=article&id=545&cilt=16&sayi=2&yil=2014>

Makale İçin İletişim/Correspondence to:
Kahraman ARSLAN, İstanbul Ticaret Üniversitesi, email: karслан@ticaret.edu.tr

"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı; belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşımına katkıda bulunmaktır.

"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi'nde, 'Türkçe' ve 'İngilizce' olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır. "İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, ulusal ve uluslararası birçok indekste taranmaktadır. (Cabell's Directories, Ebsco Socindex, Index Islamicus, Index Copernicus International, Worldwide Political Science Abstracts, Sociological Abstract, Ulakbim Sosyal Bilimler Veritabanı, ASOS Index)

Editör / Editor in Chief

Aşkın Keser (Uludağ University)

Editör Yardımcıları / Co-Editors

Şenol Baştürk (Uludağ University)

K.Ahmet Sevimli (Uludağ University)

Gözde Yılmaz (Marmara University)

Uygulama / Design

Yusuf Budak (Kocaeli University)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Yrd.Doç.Dr.Şenol Baştürk (Uludağ University)

Yrd.Doç.Dr.Zerrin Fırat (Uludağ University)

Prof.Dr.Aşkın Keser (Uludağ University)

Prof.Dr.Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)

Yrd.Doç.Dr.Ahmet Sevimli (Uludağ University)

Doç.Dr.Abdulkadir Şenkal (Kocaeli University)

Doç.Dr.Gözde Yılmaz (Marmara University)

Yrd.Doç.Dr.Memet Zencirkıran (Uludağ University)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof.Dr.Ronald Burke (York University - Kanada)

Assoc.Prof.Dr.Glenn Dawes (James Cook University - Avustralya)

Prof.Dr.Jan Dul (Erasmus University - Hollanda)

Prof.Dr.Alev Efendioğlu (University of San Francisco - ABD)

Prof.Dr.Adrian Furnham (University College London - İngiltere)

Prof.Dr.Alan Geare (University of Otago - Yeni Zelanda)

Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University - Litvanya)

Prof.Dr.George Manning (Northern Kentucky University - ABD)

Prof.Dr.Mustafa Özbilgin (Brunel University - UK)

Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University - Avustralya)

Prof.Dr.Işık Urla Zeytinoğlu (McMaster University - Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof.Dr.Yusuf Alper (Uludağ University)

Prof.Dr.Veyssel Bozkurt (İstanbul University)

Prof.Dr.Toker Dereli (Işık University)

Prof.Dr.Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)

Prof.Dr.Ahmet Makal (Ankara University)

Prof.Dr.Süleyman Özdemir (İstanbul University)

Prof.Dr.Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)

Prof.Dr.Nadir Suğur (Anadolu University)

Prof.Dr.Nursel Telman (Maltepe University)

Prof.Dr.Cavide Uygargil (İstanbul University)

Prof.Dr.Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)

Doç.Dr.Arzu Wasti (Sabancı University)

Tarandığı İndeksler / Indexes

ASOS INDEX

CABELL'S DIRECTORIES

EBSCO SOCINDEX

Index ISLAMICUS

Index COPERNICUS Int.

Sociological Abstract

ULAKBİM Sosyal Bilimler

Veritabanı

Worldwide Political Science

Abstracts

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.

Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.

The published contents in the articles cannot be used without being cited.

Mesleki Yeterlilik Sistemi Çerçevesinde Türkiye’de Kurulan Personel Belgelendirme Merkezlerinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanmasında Tanıtım Çabalarının Rolü ve Önemi

The Role and Importance of Marketing Communication in Enabling Sustainability of Personnel Certification Centers Founded Within the Frame of Professional Competence System

Yrd.Doç.Dr. KAHRAMAN ARSLAN

İTOTEST Merkezi Proje Koordinatörü ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi

Özet

Türkiye gibi gelişim dinamiklerinin yanı sıra, toplumun değişim talepleri ile kendine özgü çeşitli ihtiyaçları ve sorunları olan ülkelerde işsizlik ve istihdam sorunu, en öncelikli ve en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. İstihdam artışının önündeki engellerin başında ise, işgücü piyasasının talepleri ile eğitim istihdam arasındaki ilişkinin zayıflığı ya da yetersizliği yer almaktadır. Türk mesleki eğitim kurumları iş piyasalarındaki gelişim ve değişimin hızına ayak uyduramamıştır. Örgün ve yaygın eğitim sonunda objektif, güvenilir ve geçerli bir ölçme-değerlendirme sisteminin bulunmayışı, mesleki eğitim kurumlarının etkinliğini ve verimliliğini azaltan bir unsur olmuştur.

Benzer sorunlar Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde de yaşanmış ve bu önemli soruna çözüm olarak Ulusal Yeterlilik Sistemi (UYS) geliştirilerek uygulamaya konulmuştur. UYS, çeşitli meslekler için uluslararası denklik sağlayarak işgücünün serbest dolaşımını mümkün kılan, ulusal meslek standartlarına ve mesleki yeterliliklere dayalı bir sistemdir. Bu sistem sayesinde mesleki deneyimini veya mesleki yeterliliğini kanıtlayamayan kişilerin ilgili mesleği icra etmesi mümkün olamamaktadır. Ayrıca, işverenlerin nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılayarak işletmelerin rekabet gücünü artıran, bireylere de çalışma alanı ile ilgili güvence sağlayan, adil, şeffaf ve güvenilir bir sistem olması amaçlanmıştır.

Ulusal Yeterlilik Sistemi'nin Türkiye’de de uygulanması benimsenmiş ve ülkemiz açısından adeta devrim niteliğindeki bu görevi yerine getirmek üzere Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) kurulmuştur. MYK, meslek standartlarının ve yeterliliklerinin, buna bağlı olarak da eğitim-öğretim programlarının ve ölçme-değerlendirme sistemlerinin oluşturulması amacıyla “Ulusal Yeterlilik Sistemi'nin Güçlendirilmesi Projesi”ni (UYEP), uygulamaya koymuştur. Proje kapsamında 26 farklı sektörde “Mesleki Bilgi ve Beceri, Sınav ve Belgelendirme Merkezleri” kurulması süreci tamamlanmıştır. Söz konusu merkezlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, bu merkezler tarafından sunulacak hizmetlerin, paydaşları tarafından tanınır-bilinir olmasının yanı sıra değerli ve talep edilir olmasına bağlıdır. Bu güçlü ve gerçekçi öngörü, Belgelendirme Merkezlerinin ve MYK faaliyetlerinin tanıtım, savunmu ve görünürlüğünü zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışmada, İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından basım yayım sektöründe belgelendirme hizmetlerini yerine getirmek üzere kurulan İTOTEST merkezi esas alınmak suretiyle İTOTEST merkezinin ve MYK faaliyetlerinin sektör paydaşları olan işletme sahipleri, sektördeki çalışanlar ve öğrenciler tarafından tanınırılık, bilinirlik ve farkındalık düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla, sektörde faaliyet gösteren işletme sahipleri, çalışanlar ve bu alanda eğitim gören öğrencileri kapsayan 3 ayrı anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda, ankete katılanların meslek standartları, ulusal yeterlilikler, MYK ve belgelendirme süreçleri hakkındaki bilgi, tanıma ve farkındalık düzeylerinin son derecede az olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında, bireylerin kazandıkları yeterliliklerin bir bütünlük içinde ilişkilendirilmesi ve hayat boyu öğrenmeye katılımlarını artıracak bu yeni sistemi tanımları ve benimsemelerinin önemi dikkate alındığında, kurulan test ve belgelendirme merkezlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının büyük ölçüde buna bağlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, geniş kapsamlı bir iletişim stratejisi çerçevesinde sistemin tanıtılması ve tanıtım çabalarının kesintisiz olarak sürdürülmesi şarttır. Aksi takdirde Türkiye’nin öncelikli ihtiyaçları arasında yer alan ulusal yeterlilikler çerçevesinin oluşturulması yönünde bugüne kadar sarfedilen çabalar boşa gidecektir.

Anahtar kelimeler: İTOTEST Merkezi, Mesleki Yeterlilik, Meslek Standardı, Ulusal Yeterlilik Sistemi, Mesleki Yeterlilik Kurumu

Abstract

Unemployment and employment problems are among the primary and important problems in countries such as Turkey which has various specific requirements and problems together with changing demands of society, apart from development dynamics. The most important hindrance for employment increase is the weakness or inadequacy of relation between demands of labor market and education employment. Turkish vocational training institutions could not keep pace with the development and change in labor market. Inexistence of any objective, reliable and valid assessment and evaluation tool is a factor which decreases activity and effectiveness of vocational training institutions.

Similar problems have been experienced in European Union (EU) countries and National Competency System (UYS) was developed and applied as a solution for this important problem. UYS is a system based on national profession standards and professional competency which enables international equivalence for various professions, makes free circulation of labor force possible. Thanks to this system, it is not possible for those who have not proved professional experience or competence to perform the profession. Moreover, the system was aimed to be a fair, transparent and reliable one, compensate the demand of employers about qualified work force and increase competitive power of enterprises and also provide assurance to individuals about working field.

Application of National Competence System in Turkey was adopted and Professional Competency Board (MYK) was founded. MYK which was founded in order to fulfill this revolutionary task for our country put “National Competency System Reinforcement Project” (UYEP) into practice in order to determine profession standards and competencies; thereby form education and training programs and assessment-evaluation systems. Within the scope of project, the process of foundation of “Professional Knowledge and Skill, Examination and Certification Center” was completed in 26 different sectors. Enabling sustainability of mentioned centers depends on the services provided by these centers being valuable and demandable apart from being recognized by stakeholders. This powerful and realistic foresight obliges promotion, argument and visibility of Certification Centers and MYK activities.

In this study, grounding on İTOTEST center which was founded in order to carry out certification services in printing and publishing sector by İstanbul Chamber of Commerce (İTO); it was aimed to determine recognition, popularity and awareness level of İTOTEST center and MYK activities by employers, employees in the sector and students who are the stakeholders of sector. For this aim, a comprehensive survey practice was carried out and suggestions were developed after evaluating the results.

For that purpose, there different surveys the company owners, employees and the students, which are studying in that area, are applied. After the research, the findings show that the information, recognition and the awareness about the professional standards, national efficacy, UYS and the documentation processes are very low. In the frame of Turkey Competencies, the competencies, which the individuals are gaining, are related in a whole. The sustainability depends widely that they will recognize and embrace the new system which will increase the participation in lifelong learning. For that reason, wide-ranging communication strategy has to be prosecuted continuously to present the system. Otherwise, the endeavor for the constitution of UYS, which is in Turkey’s prior needs, will go to waste.

Keywords: İTOTEST Center, Professional Competence, Profession Standard, National Competence System,

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim ve küreselleşmenin yol açtığı ekonomik ve siyasal değişim süreci, tüm ülkeleri olduğu gibi Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Ayrıca, yönetsel ve teknolojik gelişmeler de bu değişime ayak uydurmayı ve değişimi yönetebilme becerisi kazanmayı zorunlu kılmaktadır. Bu unsurlar, aynı zamanda rekabet gücünün ve rekabet edebilirliğin de önemli bir parçası haline gelmiş bulunmaktadır. Bütün bunlar, hemen her sektördeki gelişme ve rekabet gücünün artırılabilmesi için nitelikli işgücüne olan ihtiyacı, her zamankinden daha fazla hissettirmektedir.

İşadamlarımız, mesleki bilgi ve becerisi yüksek, teorik ve pratik düzeyde rekabetçi, mesleğindeki teknik ve teknolojik gelişmeleri takip eden, öğrendiklerini uygulayabilen ve çalıştığı işletmeye hem rekabet gücü hem de katma değer katabilen nitelikli işgücü talep etmektedir. Buna karşılık, çalışanların çoğu alaylı, usta-çırak ilişkisiyle yetişmiş kişilerdir. Ayrıca, eğitim sonunda verilen diploma ve belgeler, kişinin sahip olduğu mesleki yeterlilikleri güvenilir biçimde yansıtmak yerine sadece o eğitimi aldıklarını göstermektedir. Bu yüzden işletmeler işe alımlarda diploma/belgeden ziyade, tavsiye ve deneme süresi ile sorunu çözme yoluna gitmektedirler. Bu tür deneme-yanılma yöntemi, işletmeler için ciddi bir kaynak israfı ve iş/hizmet kalitesini düşüren olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde mesleki eğitimi olmayan ve bu konudaki yeterliliğini kanıtlayamayan birinin, o mesleği icra etmesi mümkün değildir. Ülkemizde ise neredeyse herkes her işi yapabilirim diye iddia ettiği için o mesleği gerçekten yapabilen niteliklere sahip olanlarla, yani bir işi iyi bilenle bilmeyeni ayırt etmek mümkün olamamakta, sonuçta "ne iş olsa yaparım" devri sona erdirilememektedir. Dolayısıyla bugün Türkiye'de mesleki eğitimin en önemli sorunlarından biri, eğitim kurumlarında ya da başka şekillerde öğrenilen veya kazanılan mesleki yeterliliklerin

ölçülmesi ve belgelendirilmesi sorunudur. Bu konu, aynı zamanda AB Yaşam Boyu Eğitim anlayışının en temel bileşenlerinden birini teşkil etmektedir.

Bütün bunlar, güvenilir ve geçerli bir ölçme, değerlendirme ve belgelendirme sistemine duyulan ihtiyacı ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir. Bu sebeptendir ki dünya, artık eğitimin nerede, nasıl, hangi yöntemle verildiğinden çok, eğitimle kazandırılan yeterliliklerin nasıl ölçüldüğü ya da ölçme sonucunun ne olduğu ile ilgilenmektedir. Eğitim hizmeti çok kaliteli bile olsa, bunu doğru ölçecek ve güvenilir biçimde belgelendirecek bir sistem eksik ise eğitimden beklenen olumlu etki hiçbir zaman ortaya çıkmayacaktır. Gelişmiş ülkelerin eğitim sektöründe giderek öne çıkan ve benimsenen "Yeterliliğe Dayalı Eğitim Öğretim" yaklaşımı, bu bakışın bir sonucudur. Aslında bu yaklaşım, iş hayatımızla iş hayatının bizden beklediği nitelikleri ifade etmektedir. Bunların belirli bir sistem içinde bütünleştirilmesi gerekmektedir.

Kısaca açıklanan bu sorunlar ve ihtiyaçlar karşısında, birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi Türkiye'de de bireylerin mesleki bilgi ve becerilerini ölçme-değerlendirme ve belgelendirme sistemlerinin oluşturulmasını sağlamak üzere Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) kurulmuş ve "Ulusal Yeterlilik Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" uygulamaya konulmuştur. Bu proje ile ülkemizde yeni bir dönem ve yeni bir süreç başlatılmıştır. Bu sürecin nihai aşaması, meslek standartlarının ve mesleki yeterliliklerin hazırlanması ve AB ile uyum sağlanması için Ölçme-Belgelendirme Merkezlerinin kurulması ve işletilmesidir. Zira, ölçme ve belgelendirme merkezleri sistemin "olmazsa olmaz" parametrelerinden biridir.

MYK tarafından bu amaçla yürütülen faaliyetler kapsamında bugüne kadar 416 ulusal meslek standardı geliştirilmiş, 60'a yakın işçi ve işveren örgütü, meslek kuruluşu ve sivil toplum kuruluşu ile protokoller imzalanmış ve 26 sektörde "Mesleki Bilgi ve Beceri, Sınav ve Belgelendirme Merkezleri (VOC Test Merkezi) kurulması aşamasına

gelinmiştir.. Bu kapsamda, Basım Yayım sektörünün ihtiyaçlarını ve gelişme olanaklarını dikkate alarak bu sektörle ilgili meslek standartlarını ve mesleki yeterlilikleri hazırlamak ve ulusal yeterlilik şemsiyesi altında basım yayım sektöründe ulusal standartlara ve yeterliliklere dayalı bir “Personel Belgelendirme Merkezi” (İTOTEST Merkezi) kurulması ile ilgili çalışmalarını tamamlamak üzere İstanbul Ticaret Odası (İTO) yetkilendirilmiştir.

İTOTEST Merkezi’nin temel görev alanı; basım yayım sektöründe eğitim ve istihdam arasında doğru bağlantıların kurulmasını sağlamak üzere örgün ya da yaygın yollarla öğrenimlerini tamamlayan bireylerin mesleki yeterliliklerini uluslararası seviyede akredite edecek sınav ve belgelendirme sistemlerini tesis etmek ve yürütmektir. İTOTEST Merkezi’nin sürdürülebilirliği, reel sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesine, yaratacağı katma değer kavranmasına ve talep edilebilirliğine bağlıdır. Dolayısıyla sosyal paydaşların ve reel sektörün katkısı ve katılımını gerektirmektedir. Ülkemiz açısından “devrim” niteliğindeki bu sistemin ilgili kesimlere daha geniş ölçüde duyurulması ve tanıtılmasının yanı sıra bir takım özendirici tedbirlerin uygulamaya konulması halinde İTOTEST Merkezi’nin basım yayım sektörünün tüm paydaşları tarafından benimsenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması mümkün olabilecektir.

Bu çalışmada, basım yayım sektörünün gelişmesine ve rekabet gücünün artırılmasına önemli katkılar sunması beklenen ve İTOTEST Merkezi’nin sektör paydaşları olan işletmeler, bu işletmelerde çalışanlar ve öğrenciler (orta ve yüksek öğretim) tarafından tanınırlık-bilinirlik ya da farkındalık düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan araştırma sonuçlarına bağlı olarak, basım yayım sektörü ile ilgili tarafların – işverenler, çalışanlar, eğitimciler, öğrenciler vb – mesleki yeterliliklere dayalı eğitim, sınav ve belgelendirme sistemi hakkında bilgilendirilerek sistemi benimsemeleri ve farkındalık kazanmaları için gerekli tanıtım ve iletişim stratejisi önerilerine yer verilmiştir.

1. Türkiye’de Basım Yayım Sektörünün Yapısal Özellikleri ve Temel Sorun Alanları

18. yüzyıldaki aydınlanma'nın, 19. yüzyıl başındaki Sanayi Devrimi'nin, 20. yüzyıldaki dev boyutlu bilimsel ve teknolojik atılımların bir boyutuyla "matbaa"ya dayandığı söylenebilir. Demokrasi, insan hakları gibi temel değerlerin yaygınlaşp evrenselleşmesinde matbaa'nın rolü kabul edilen bir gerçektir. Bu yüzden basımevleri çağdaş yaşamın ve çağdaş toplumların vazgeçilmez öğelerinden biri haline gelmiştir. Basım yayım sektörü, hem ekonomik hem sosyal ve kültürel alanlarla etkileşimi bakımından önemli bir sektördür ve ülke ekonomisindeki genel eğilimlerden doğrudan etkilenmektedir. Öte yandan reklamcılık, medya, eğitim, sanat, paketleme, ambalaj gibi sektörleri de etkilemektedir.

Sektördeki işletmelerin çok önemli bir bölümü Küçük ve Orta Ölçekli (KOBİ) işletmelerdir ve ekonomik olaylardan doğrudan etkilenmektedirler. 2002 yılında 8.059 olan sektördeki işletme sayısı 2007 yılında 13.940'a yükselmiştir. 2008 ve 2009 yıllarında ise ekonomik krizin etkisi ile birlikte işletme sayısı 2008 'de 13.885'e gerilemiş, 2009 yılında 13.473 olmuştur. Sektördeki işletmelerin %48'i İstanbul'da faaliyet göstermektedir. Basım yayım sektöründe istihdam 2008 yılında 71.790, 2009 yılında ise 69.656 olarak gerçekleşmiştir. Çalışanların %58'i İstanbul'da bulunmaktadır (İTO, 2009).

Son yıllarda yaşanan ekonomik krizler nedeniyle iş hacminde meydana gelen daralmalar, çok sayıda basım işletmesinin ekonomik sıkıntı ile karşılaşmasına yol açmış, sektörde kapanmalar yaşanmıştır. Kriz, aynı zamanda işletmeleri ayakta kalabilmek için yeni işbirlikleri, yeni temsilcilikler, yeni iş modelleri ve teknoloji kullanımına itmiştir. Bu süreçte işletmelerin başarısında belirleyici olan faktörlerden birisi sahip olduğu kalifiye eleman profili ve onu elinde tutabilme kapasitesi olmuştur.

Diğer yandan krizin ardından yeni bir fırsat ortaya çıkmış ve sektöre yönelik yabancı yatırımcı ilgisi oluşmaya başlamıştır. Yabancı

ilgisinin sektörde somut yatırımlara dönüşebilmesinin temel kriterlerinden biri kalifiye eleman kapasitesidir. İnsan gücü dâhil tüm girdilerin pahalılaşması sebebiyle Avrupa'dan Doğuya doğru kayan yatırım girişimlerinde Avrupa ülkelerine göre ucuz ancak oralardaki işgücü kadar nitelikli insan gücü aranmaktadır. Bu durum bir tercihten öte, müşterinin beklediği kalite, rekabet ve yeni teknolojilerin dayattığı zorunluluktur. Bu gelişme, sektörün iyi eğitilmiş ve yeni teknolojileri uygulama kapasitesine sahip kalifiye eleman ihtiyacını derinleştirerek artırmıştır.

Bu tespitlerden hareketle İstanbul Ticaret Odası (İTO) öncülüğünde, İstanbul'da faaliyet gösteren diğer dernek ve benzeri meslek kuruluşlarının yöneticileri ile düzenlenen toplantılarda sektörün konuyla ilgili sorun ve darboğazları aşağıdaki şeklide ortaya konulmuştur;

- Mevcut eğitim programları iş yaşamının ihtiyaçlarını karşılamamaktadır.
- Basım işi; entegre ve çoklu yöntem ve üretim bantlarının birlikteliğini zorunlu kılan bir noktaya gelmiştir. Tüm sistemin bütününe gören, kendi işinin sistemdeki yerini, etkilerini bilen, gerektiğinde yakın bantların becerilerine de sahip elemanlara ihtiyaç vardır. Bu da çoklu becerilerle donatılmış işgücünü gerektirmektedir. Eğitim kurumlarından mezun olanların büyük bir bölümü, bu nitelikler bakımından eksik yetişmektedir.
- Eğitim kurumlarından mezun olanlar iş yaşamının ihtiyaç duyduğu mesleki beceriler yanında iş yaşamı için gerekli olan "çalışma becerileri"ne de (ekip çalışması, zaman kavramı, yabancı dil, teknoloji takibi, kalite bilinci, iş sağlığı ve güvenliği bilinci, çevre bilinci, firesiz çalışma, ekonomik düşünme vb.) yeterince sahip değildir. İşletmeler işe aldıkları kişileri iş başı eğitimi ile kendileri yetiştirmek zorundadır. Bu ise zaman alıcı ve pahalı bir iştir. Ayrıca, ekonomik bir birim olan işletmeler yoğun rekabetin yanı sıra

okulların işi olan eğitimi de öğrenmek ve yapmak zorunda kalmaktadır.

- Eğitim sonunda verilen diploma ve belgeler, kişinin sahip olduğu mesleki yeterlilikleri güvenilir biçimde yansıtmamaktadır. İşletmeler işe alımlarda diploma/belgeden ziyade, tavsiye ve deneme süresi ile sorunu çözme yoluna gitmektedirler. Bu tür deneme-yanılma yöntemi, işletmeler için ciddi bir kaynak israfı ve iş/hizmet kalitesini düşüren olumsuz bir durumdur.
- Sektörde kalifiye elemanın az olması sebebiyle iş hareketliliği yüksektir. İşe giriş-çıkış sık görülmektedir. İşletmenin kendi kaynakları ve çabası ile yetiştirdiği elemanı kaybetmesi çok rastlanan bir durum olup işletmeyi zora sokmaktadır.
- İstanbul dâhil tüm ülkede basım yayım sektöründe çalışanların çoğu alaylı, usta-çırak ilişkisiyle yetişmiş kişilerdir. Üstelik mesleki eğitim kurumları mezunları da bu süreçten geçmektedirler. Bu alanda örgün ve yaygın eğitim veren, eğitim sonunda kişileri objektif ve güvenilir biçimde test eden, belgelendiren kurumlar yok denecek kadar azdır. Mevcut eğitim kurumlarının verdikleri eğitimin kalitesi ve belgelerin güvenilirliği konusunda eksiklikler vardır

Bütün bunlar, basım yayım sektöründe nitelikli eleman ihtiyacının, bu sektördeki üretimi ve rekabeti doğrudan etkileyen unsurlardan biri olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, güvenilir ve geçerli bir ölçme, değerlendirme ve belgelendirme sistemine duyulan ihtiyacı ortaya koyması bakımından önemlidir. Avrupa ve ABD'de eğitim sektöründe giderek öne çıkan ve benimsenen "Yeterliliğe Dayalı Eğitim Öğretim" yaklaşımı bu bakışın bir sonucudur.

2. Türkiye'de Meslek Standartlarının Hazırlanması, Sınav ve Belgelendirme Sisteminin Kurulması Çalışmalarına Genel Bakış

Avrupa Birliği'ne uyum sağlama çabasına giren Türkiye'de genç nüfusun ulusal ve

uluslararası düzeyde becerilerle donatılması konusu temel öncelikli politikalardan biri olarak ele alınmış ve gelişmiş ülkelerde kabul gören mesleki eğitimde standartlara (yeterliliklere) dayalı öğretim, sınav ve belgelendirme sistemi kurma girişimleri 1980’lerde başlamıştır. Konu, Beşinci .Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde (1985-1990) daha kapsamlı şekilde ele alınmış ve ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarının, işçi ve işveren temsilcilerinin katılımı ile Meslek Standartları Milli Protokolü imzalanmış; buna bağlı olarak da, Meslek Standartları Kurumu adını taşıyacak bir kurumun 1993 yılı sonuna kadar oluşturulması karara bağlanmıştır (Demirezen, 2002).

Çalışma Bakanlığı koordinatörlüğünde milli bütçe ve Dünya Bankası kaynaklarından finanse edilerek 1993-2000 yılları arasında gerçekleştirilen “İstihdam ve Eğitim Projesi” kapsamında meslek standartları hazırlamanın, sınav ve belgelendirme sistemi kurmanın esasları belirlenmiştir. Bu faaliyetler, Çalışma Bakanlığı Araştırma ve Teknik Hizmetler Birimi (ATHB) bünyesindeki Meslek Standartları Komisyonu tarafından yürütülmüş ve 250 meslek için meslek standardı oluşturulmuştur. Türk Standartları Enstitüsü (TSE), standart hazırlama görevinin yasa ile kendi kurumlarına verildiğini belirterek, Çalışma Bakanlığı’nun faaliyetleri hakkında yargıya başvurmuş ve dava TSE lehine sonuçlandığı için ATHB’nin çalışmalarına son verilmiştir.

TSE, kendi imkânları ile ve farklı yöntemlerle 300 civarında standart hazırlamıştır. Ancak, TSE’nin kullandığı meslek standardı hazırlama formatının; eğitim programlarının hazırlanmasına, soru bankalarının oluşturulmasına ve uygulamaya dayalı bir ölçme-değerlendirme sistemi kurulmasına elverişli olmaması nedeni ile TSE tarafından hazırlanan meslek standartları işlevsel olamamıştır. Bu şekilde ulusal kaynaklar ve daha da önemlisi boşa zaman harcanmıştır (Gültekin, 2011:346).

Türkiye’nin bu alandaki çabalarını desteklemek amacıyla 1999 AB Helsinki Zirvesi’nde alınan kararlara dayalı olarak, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye’deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) başlatılmıştır (megep.gov.tr). MEGEP projesi kapsamında mesleki eğitimde standartlara ve yeterliliklere dayalı yeni bir öğretim tasarımı süreci ile bireysel öğrenmeyi esas alan modüler öğretim yaklaşımı benimsenmiştir. Projenin getirdiği en önemli yeniliklerden biri, mesleki örgün eğitim kurumları ile mesleki yaygın eğitim kurumları arasında geçiş ve denklik sağlanmasını ve okul dışı öğrenmelerin de değerlendirilerek belgelendirilmesini esas alan bir yapının temellerinin atılmasıdır.

Bu çalışmaların ürünü olarak 2006 yılında 5544 sayılı kanun ile MYK kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır. MYK, meslek standartlarını temel alarak, teknik ve mesleki alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli bir kamu kurumudur (www.myk.gov.tr).

MYK’nın temel amacı, “AB ile uyumlu Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemini kurmak ve işletmektir. Bu amaçla MYK koordinatörlüğünde, Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemini, ilgili tarafların etkin katılımı ile gerçekleştirebilmek amacıyla “Türkiye’de Mesleki Yeterlilik Kurumunu (MYK) ve Ulusal Yeterlilik Sistemini Güçlendirme Projesi (UYEP)” başlatılmıştır. Proje, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) doğrultusunda uygun bir değerlendirme, ölçme ve belgelendirme sistemi ile meslek standartlarına dayalı etkin ve sürdürülebilir bir Ulusal Yeterlilik Sistemini kurmak ve işletebilmek için Meslek Standartlarını geliştirmeyi, Mesleki Bilgi ve Beceri Sınav ve Belgelendirme Merkezlerinin kurulmasını amaçlamaktadır.

MYK tarafından bu amaçla yürütülen faaliyetler kapsamında bugüne kadar 416 ulusal meslek standardı geliştirilmiş, 60'dan fazla işçi ve işveren örgütü, meslek kuruluşu ve sivil toplum kuruluşu ile ölçme ve belgelendirme merkezleri kurulması için protokol imzalanmış ve bu kuruluşlara AB hibe desteği sağlanmıştır. Söz konusu hibe programında 11 alt sektörde 26 proje desteklenmiş ve böylece Ulusal Sınav ve Belgelendirme Merkezleri'nin somut adımları atılmıştır. MYK koordinasyonunda geliştirilen bu merkezlerin öncelikli olarak otomotiv, turizm, inşaat, ulaştırma, enerji, metal sanayi, plastik, kimya sanayi, bilgi ve iletişim teknolojileri, basım ve yayım, makine ve imalat, tekstil, hazır giyim ve deri sektörlerinde kurulması öngörülmüştür. Bu merkezlerin kurulması, sistemin olmazsa olmaz unsurlarından biri olduğu için kurulmaları kadar sürekliliklerinin sağlanması da son derecede önemlidir.

3. Türkiye'nin Entegre Olmaya Çalıştığı Mesleki Yeterlilik Sistemi

Türkiye, mesleki eğitim sistemini Avrupa Birliği'nin ve dünyadaki pek çok gelişmiş ülkenin benimsediği yaşam boyu öğrenme felsefesi doğrultusunda yeniden düzenleme çabası içindedir. AB ülkelerinde iş gücünün hareketliliği belirli esaslara bağlı olarak desteklenmektedir. Aynı şekilde Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında farklı ülkelerin ulusal eğitim sistemlerinin çıktılarının (mezunlar) denk yeterliliklere sahip olmaları konusunda da önlemler alınmakta ve öğrenciler ile iş arayanların hareketliliği özendirilmektedir. Bu bağlamda, hareketliliği kolaylaştırıp, belirli bir sisteme oturtmayı sağlamak üzere pek çok proje ve araç oluşturulmuştur.

Bunlar arasında en etkin olanlardan biri Europass'dır. Europass ile, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine uygun yeterlilik belgesine sahip herkesin, daha üst eğitim görmek ya da işe yerleşmek üzere AB ülkelerinde serbest dolaşım hakkı kazanması öngörülmektedir. Europass, AB düzeyinde bir eğitim programına girmek isteyen veya iş arayan Avrupa vatandaşlarının gönüllü

kullanımına açık ve sahip oldukları niteliklerini ve yeterliliklerini daha iyi göstermelerinde yardımcı olmak amaçlı yetkinlik ve yeterliliklerde şeffaflığı sağlayan bir araçtır. Europass, Ulusal Europass Merkezleri ağı tarafından desteklenmekte olup, Türkiye'deki Ulusal Europass Merkezi, MYK'dır (www.europass.gov.tr).

Europass'ın yanı sıra, Avrupa'daki farklı ülkeler ve sistemler arasında yeterliliklerin daha anlaşılır ve açık olmasını ve ülkelerin yeterlilik sistemlerinin birbirleriyle bağlantısını sağlayan ortak karşılaştırma aracı olarak Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, yeterliliklerin işverenler, bireyler ve kurumlar tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayarak, işçilerin ve öğrencilerin kendi yeterliliklerini diğer bir ülkede kullanabilmesinin yolunu açmaktadır (www.myk.gov.tr).

Türkiye'de MYK, AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktası olarak belirlenmiştir. Ulusal koordinasyon noktalarının;

- Ulusal yeterlilik sisteminin ve ulusal yeterlilik çerçevesinin (UYÇ) oluşturulması,
- Ulusal yeterlilik sisteminde yer alan yeterliliklerin seviyelerinin, Avrupa Yeterlilik Çerçevesi seviyeleri ile referanslamasının yapılması ve referanslama sürecinde şeffaf bir yöntemin kullanılmasının temin edilmesi,
- UYÇ ile AYÇ arasındaki bağlantının nasıl yapıldığına ilişkin bilgi ve kılavuza paydaşların erişiminin sağlanması,
- Yeterliliklerin Avrupa düzeyinde karşılaştırılmalarında ve kullanılmalarında ilgili tüm paydaşların sürece katılımının sağlanması gibi görevleri bulunmaktadır.

AYÇ'nin temelini sekiz ana yeterlilik seviyesi oluşturmaktadır. Bu seviyeler en temel öğrenme seviyesinden en üst öğrenme seviyesine (seviye 8) kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Genel olarak seviye ne kadar artarsa kişiden beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikler de o oranda artmaktadır. AYÇ, farklı ülkelerin ulusal yeterlilik sistemlerini ve çerçevelerini ortak Avrupa referansı – ve onun 8 referans seviyesi – etrafında birbirleriyle ilişkilendirmeyi hedeflemektedir. AYÇ, hayat boyu öğrenmeyi geliştirmeye yönelik bir araç

olarak, yüksek öğretimin yanı sıra, genel ve mesleki eğitim ve öğretim sonucu elde edilen tüm seviyelerdeki yeterlilikleri içermektedir (www.myk.gov.tr).

Sistemin bir diğer önemli unsuru, Ulusal Yeterlilik Çerçevesinin (UYÇ) oluşturulmasıdır, Avrupa Birliği tarafından benimsenen yeterlilik esasları ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yüksek öğretim ile özel öğretim dahil, tüm teknik ve mesleki eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarıdır.

Ulusal Yeterlilik Çerçevesinin amacı; anlaşılabilir, kapsayıcı, sürdürülebilir bir yeterlilik sistemini ortaya koymaktır. Bu sistemle bireylerin bilgi beceri ve yetkinliklerinin ulusal bir çerçeve içerisinde ayrımcılık unsurlarından uzak bir şekilde nerede ve nasıl edinildiğine bakılmaksızın tanınması sağlanacaktır. UYÇ’deki seviyeler; Hayat Boyu Öğrenmede Avrupa Yeterlilik Çerçevesine uyumlu olacak şekilde tasarlanacak, kalite ve şeffaflık garanti altına alınacaktır (www.myk.gov.tr).

Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi (UMYS) ise, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak teknik ve mesleki eğitim standartlarının ve yeterliliklerin geliştirilmesi, uygulanması ve bunlara ilişkin akreditasyon, yetkilendirme, denetim, ölçme, değerlendirme ve belgelendirmeye ilişkin kural ve faaliyetleri kapsamaktadır.

Ulusal mesleki yeterlilik sisteminin amaçları; eğitim ile istihdam ilişkisini güçlendirmek, öğrenme çıktıları için ulusal standartlar oluşturmak, eğitim ve öğretimde kalite güvencesini teşvik etmek, yatay ve dikey geçişler için yeterlilikleri ilişkilendirmek, ulusal ve uluslararası kıyaslanabilirlik altyapısını oluşturmak, öğrenmeye ulaşmayı, öğrenmede ilerlemeyi, öğrenmenin tanınmasını – kıyaslanabilirliğini sağlamak ve hayat boyu öğrenmeyi desteklemek olarak ifade edilmektedir.

4. Basım Yayım Sektöründe Personel Belgelendirme Sisteminin Oluşturulması İle İlgili Çalışmalar

UYEP Projesi kapsamında Personel Belgelendirme Merkezleri kurulması ile ilgili projelere 2011 yılında başlanmış ve Mart 2013’te tamamlanmıştır. Bunlardan biri de Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması alt sektöründe İstanbul Ticaret Odası tarafından gerçekleştirilen İTOTEST Basım Yayım Personel Belgelendirme Merkezidir Projesidir. Proje ile, basım yayım sektörünün ihtiyaçlarını ve gelişme olanaklarını dikkate alarak bu sektörle ilgili meslek standartlarını ve ulusal yeterlilikleri hazırlamak ve ‘Personel Belgelendirme Merkezi’ kurulması ile ilgili çalışmaları yapmak üzere MYK tarafından İstanbul Ticaret Odası yetkili kılınmıştır.

Projenin genel hedefi, basım yayım sektöründe iş yaşamının ihtiyaçlarına uygun örgün ve yaygın mesleki eğitim ve öğretim verilmesini sağlamak, hayat boyu öğrenmeyi desteklemek, eğitim ve istihdam arasındaki ilişkiyi güçlendirmek ve AYÇ ile uyumu kolaylaştırmak şeklinde belirlenmiştir. Proje’nin özel hedefi ise; basım yayım sektöründe kalifiye eleman ihtiyacının karşılanmasına katkı vermek için ulusal yeterliliklere dayalı olarak, MYK ve Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından akredite olmuş, sınav ve belgelendirme yapacak Personel Belgelendirme Merkezi’nin (İTOTEST Merkezi) kurulması olarak belirlenmiştir.

Yukarıda sayılan amaçlar doğrultusunda TSE 17024 numaralı personel belgelendirme standardına göre bir yapılanmayı öngören İTOTEST Merkezi’nde; öncelikli olarak Web Ofset Baskı Operatörü (Seviye 3), Web Ofset Baskı Operatörü (Seviye 4), Tabaka Ofset Baskı Operatörü (Seviye 3), Tabaka Ofset Baskı Operatörü (Seviye 4), Ofset Baskı Öncesi Birim Sorumlusu (Seviye 5), Ofset Baskı Birim Sorumlusu (Seviye 5) için belgelendirme süreçleri oluşturulmuştur.

Bu bağlamda İTOTEST Merkezinin kurulması sürecinde yürütülen faaliyetler aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

- Öngörülen mesleki yeterliliklerin ilgili tarafların katılımıyla hazırlanarak MYK nezdindeki komisyona sunulması,
- Ulusal Yeterlilik Çerçevesinde yer alan meslek yeterliliklerini kullanarak uygulamalı ve yazılı sınav soru gruplarının ve soru bankasının oluşturulması/güncellenmesi, sınav uygulama ve değerlendirme süreçlerinin belirlenmesi,
- Uygulamalı ve yazılı sınav için gerekli alt yapının (bina, donanım, makine, malzeme ve ekipman vb) oluşturulması,
- Uygulamalı ve yazılı sınav yapacak gözetmenlerin eğitimi ve güncellenmesi,
- Belgelendirme yapılacak mesleklerle ilgili süreçlere ilişkin belgeler, yazılı ve uygulamalı sınav şekilleri ve süreçleri vb programların geliştirilmesi,
- Oluşturulan yapı ve takvim ışığında çeşitli kanallardan (internet, eposta vb) ilgili yeterlilik için başvuru duyurusunun yapılması ve alınması,

- İlgili yeterliliğin belgesini almak için başvuran kişilerin sayısına göre sınav programının yapılarak adaylara duyurulması.

Ancak, İTOTEST Merkezinin sürdürülebilirliği; reel sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesine, yaratacağı katma değer kavranmasına ve talep edilebilirliğine bağlıdır. Dolayısıyla sosyal paydaşların ve reel sektörün katkısı ve katılımını gerektirmektedir. Bu ise İTOTEST Merkezinin basım yayım sektörünün tüm paydaşları tarafından benimsenmesi ve sunacağı hizmetlerin talep edilmesine bağlıdır.

Bu önemli unsur dikkate alınarak İTOTEST Merkezi ile ilgili bir SWOT analizi yapılmıştır. Buna göre güçlü ve zayıf yönler ile olası tehdit ve fırsatlarda aşağıdaki gibi saptanmıştır .

Tablo 1. İTOTEST Merkezi İle İlgili SWOT Analizi Sonuçları

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Devletin Ulusal Yeterlilik Belgelendirme faaliyetleri konusundaki desteği ve kararlılığı	Belgelendirme süreçlerine ilişkin genel bilgi birikiminin az oluşu
İstanbul Ticaret Odası'nın yeterlilik faaliyetlerindeki kararlılığı	Merkez bünyesinde yeterli personelin bulunmaması
Ticaretin merkezi olan İstanbul ilinde faaliyette bulunması	Bilgilendirme, tanıtım ve tutundurma faaliyetlerinin yetersiz oluşu
Sektör sivil toplum kuruluşlarının belgelendirme süreçlerine olan ilgisi	Uygulamalı sınav merkezi olarak görev yapması beklenen işletmelerin ilgisizliği
Fırsatlar	Tehditler
Devletin Ulusal Yeterlilik ve Belgelendirme faaliyetleri konusundaki desteği ve kararlılığı	İşgörenlerin eğitim düzeylerinin düşük oluşu ve mesleklerinde yeterli olduklarını düşünmeleri
İşverenlerin, işletmelerine yarar sağlaması durumunda çalışanlarını belgelendirme konusundaki eğilimleri	Sınav uygulama süreçlerinde kullanılacak makine çeşitliliğinin fazla oluşu
İşgörenlerin iş bulma konusunda öne çıkmak için belge almaya arzulu olmaları	Sektör çalışanlarının ve işverenlerin süreçlere olan ilgisizlikleri

4.1. Güçlü yönler

İstanbul Ticaret Odası'nın kararlılığı: Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşu olan İstanbul Ticaret Odası, üye sayısı itibarıyla Türk ticaretine yön veren bir konumdadır. İstanbul Ticaret Odası,

bulduğu konumun getirdiği sorumluluk çerçevesinde sektörün daha verimli ve sağlıklı bir ortama kavuşmasında katkı verecek olan yeterlilik ve belgelendirme sürecinin başlangıcı olan meslek standardı çalışmalarına ilişkin faaliyetlerde gönüllü olarak yer alarak sistemin ilerlemesindeki isteğini ve

kararlılığını ortaya koymuştur. Ancak, gelinen noktada Personel Belgelendirme Merkezlerinin Türkiye genelindeki sorunlarının basım yayım sektöründe daha yoğun şekilde hissedilmesi, İTO’nun bu hevesini azaltmıştır.

İTOTEST Merkezi’nin İstanbul ilinde bulunması: Türkiye’nin ekonomi ve ticaret bakımından kalbi konumunda bulunan İstanbul, hem nüfus büyüklüğü hem de işletme sayısı açısından büyük bir paya sahiptir. Ayrıca İstanbul ilinde çalışanların genel nüfus içindeki payının büyüklüğü, belgelendirme faaliyetlerinin amacı ve hedefini destekler niteliktedir.

Sivil toplum kuruluşlarının belgelendirme süreçlerine ilgisi: Sektördeki sivil toplum kuruluşları, belgelendirme faaliyetleri ile yakından ilgilenmekte ve bu değişimin sektörün geleceğini olumlu yönde etkileyeceğine inanmaktadır.

4.2. Zayıf yönler

Belgelendirme süreçlerine ilişkin genel bilgi birikiminin az oluşu: Türkiye’de belgelendirme süreçleri 2006 yılında kurulan Mesleki Yeterlilik Kurumu ile başlamıştır. Sürecin çok yeni oluşu ve öngörülenden daha yavaş ilerliyor olması, süreçlerle ilgili bilgi birikimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Benzer durum İTOTEST Merkezi’nin yürüttüğü basım ve yayım iş kolları için de geçerlidir. Bilgi birikiminin azlığı, ortaya çıkan sorunlar karşısında çözüm önerilerinin uzun zaman almasına ve zaman kaybına yol açmaktadır.

Bilgilendirme, tanıtım ve tutundurma faaliyetlerinin yetersiz oluşu: Yapılan araştırmalar İTOTEST merkezi örneğinde olduğu gibi diğer belgelendirme merkezlerinin de sektör işletmeleri, çalışanları ve sektör ile ilgili eğitim alanlar boyutlarında bilinirliğinin düşük oranlarda olduğunu göstermiştir. Gerekli tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarının yeterli ölçüde yapılamamış olması İTOTEST merkezinin hizmetlerine olan talebi olumsuz yönde etkileyecektir.

Uygulamalı sınav merkezlerinin yetersiz oluşu: Belgelendirme süreçlerinin teorik ve uygulama boyutlarının varlığı ve buna bağlı olarak çeşitli özelliklerde makine ve ekipman ihtiyacının ortaya çıkması, özellikle uygulamalı sınavların yapılmasında önemli ölçüde güçlükler sebeptir.

4.3. Fırsatlar

Ulusal Yeterlilik faaliyetleri konusundaki kararlılık: Avrupa Birliği uyum sürecinde MYK mesleklerle ilgili Ulusal Yeterlilik Çerçevesi’ni yürürlüğe koyarak çalışanların belirlenen standartlar doğrultusunda, belgelendirmeleri süreçlerine oldukça önem vermektedir. MYK, süreç içinde belirlediği plan doğrultusunda öncelikli sektörler bağlamında meslek standartları hazırlayarak yeterlilikleri oluşturmuş ve belgelendirme faaliyetlerini desteklemeye devam etmektedir.

Özendirme tedbirleri: 6111 sayılı yasanın 74. Maddesi ile Mesleki Yeterlilik Belgesi alan çalışanları istihdam eden işletmelerin SGK işveren payının on iki ay boyunca İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanması sağlanarak belgelendirme süreçleri teşvik ve desteklenme kapsamına alınmıştır. Benzer desteklerin artırılması ve yaygınlaştırılması suretiyle işletmelerin ve çalışanların belge talebinde bulunmalarının daha da özendirilmesi beklenmektedir.

Belgelendirme merkezlerine desteğin sürdürülmesi: Türkiye’de ilk defa kapsamlı biçimde uygulanmaya konulan ve AB hibe fonları ile desteklenen belgelendirme merkezlerinin, kendi ayakları üzerinde durabilecek mali güce kavuşuncaya kadar AB hibe desteklerinin sürdürüleceği beklentisi sürmektedir.

4.4. Tehditler

Çalışanların eğitim düzeyinin düşük oluşu: Sektörle ilgili araştırmalar, sektör içindeki çalışanların eğitim düzeylerinin düşük olduğunu ve pek çoğunun sektör ile ilgili iş

tecrübesini iş başında çıraklıktan gelerek öğrendiklerini göstermektedir. Dolayısıyla teorik ve pratik yapısı bulunan mesleki yeterliliklerin akademik dilinin, teorik ve pratik sınavların başarı oranında önemli ölçüde etkili olma ihtimali bulunmaktadır.

Uygulama sınavlarında kullanılacak makine çeşitliliğinin fazla oluşu; Sektör içinde üretimde kullanılan makineler oldukça çeşitlidir. Sektör çalışanlarının çoğu, çıraklıktan yetişerek belirli seviyelere geldikleri için sadece üzerinde çalıştıkları ve öğrendikleri makinenin çalışma yapısını bilmektedirler. Bu ise uygulama sınavında sorunlara yol açmaktadır. Örneğin ofset baskı operatörlüğü sınavı için, sektörde kullanılan ofset baskı makinesi marka ve modellerinin sınav merkezinde bulundurulması mümkün değildir.

Sektör çalışanlarının ve işverenlerinin süreçlere olan ilgisizlikleri: Yeterlilik ve belgelendirme süreçlerinin yeni olması dolayısıyla sektör çalışanları ve işverenlerin sürecin işleyişi hakkında bilgileri bulunmamaktadır. Ayrıca sektörün bu tür işlere zorunluluk olmadığı sürece olumlu bakışının bulunmaması ya da bu tür işlerin birer angarya olacağı önyargısı dolayısıyla sektör çalışanları ve işverenlerin sürece ilgisiz kalmaları söz konusu olabilir.

SWOT analizi ile ortaya konulan ve yukarıda kısaca özetlenen bu önemli unsurlar dikkate alınarak İTOTEST Merkezi Projesi kapsamında sektördeki işletme sahipleri, çalışanlar ve ileride bu sektörde görev alacak meslek lisesi ve yüksek öğretim öğrencilerine yönelik çeşitli tanıtım faaliyetleri yapılmış ve farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, MYK ve diğer belgelendirme kuruluşları tarafından da çeşitli tanıtım eylemleri gerçekleştirilmiştir. Söz konusu tanıtım ve bilgilendirme çabalarının etkilerini öğrenmek amacıyla basım yayım sektöründeki işletme sahipleri, çalışanlar ve öğrencilerle ayrı ayrı anketler yapılmış ve araştırmaya ilişkin ayrıntılar ve bulgular aşağıda sunulmuştur.

5. İTOTEST MERKEZİNİN BİLİNİRLİĞİ VE FARKINDALIĞI KONUSUNDA YAPILAN ARAŞTIRMA

5.1. Amaç

İstanbul Ticaret Odası'nın "Türkiye Mesleki Yeterlilik Kurumunun Ulusal Yeterlilik Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (UYEP)" çerçevesinde yürüttüğü VOC-Test-18 Ref.No'lu "İTOTEST Basım Yayım Personel Belgelendirme Merkezi Projesi" kapsamında yapılan anket uygulamasının iki amacı bulunmaktadır.

- 1- Basım yayım sektörünün paydaşları olan işletmeler, bu işletmelerde çalışanlar ve bu alanda öğretim gören öğrencilerin (orta ve yüksek öğretim) İTOTEST Merkezinin sürdürülebilirliği açısından son derece önemli olan bilinirlik ve farkındalık düzeyini belirlemek,
- 2- İTOTEST Merkezi ve Mesleki Yeterlilik Kurumu koordinasyonunda kurulan belgelendirme kuruluşları hakkında paydaşları bilgilendirmek.

5.2. Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modeli şeklinde gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması ile sektörün üç önemli paydaşı olan işletmeler, çalışanlar ve öğrencilerin İTOTEST Merkezi, meslek standardı, mesleki yeterlilik ve MYK ile ilgili bilgi düzeylerini öğrenmek amacıyla anket formları geliştirilmiştir.

Araştırmanın yukarıda sayılan tarafların özellikleri doğrultusunda 3 evreni bulunmaktadır. Buna göre;

Birinci Evren; Türkiye genelinde faaliyette bulunan tüm basım yayım işletmelerinden oluşmaktadır. Çalışma evrenini ise, İstanbul ili sınırları içinde faaliyet gösteren ve sayıları 6500 olarak tahmin edilen basım-yayım işletmeleri teşkil etmektedir. Araştırmada rastgele örnekleme yöntemi uygulanmış ve 750 matbaa işletmesi seçilmiştir. Bunlardan 623 işletmeye ulaşılmış ve anket yapılabilmektedir.

İkinci Evren: Türkiye genelinde faaliyette bulunan tüm basım yayım işletmelerinde çeşitli kademelerde çalışan işçilerden oluşmaktadır. Çalışma evreni ise, İstanbul ili sınırları içinde faaliyet gösteren basım yayım işletmelerinde çalışan ve sayıları 35-40.000 kişi olarak tahmin edilen işçilerin tamamıdır. Örneklem, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup 700 çalışan içinden 470 çalışana ulaşılabilmektedir.

Üçüncü Evren: Türkiye genelinde basım yayım ve matbaa alanlarında eğitim veren tüm orta ve yüksek öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Basım yayım ve matbaa alanında eğitim veren Endüstri ve Teknik Meslek Liseleri, ön lisans eğitimi veren Meslek Yüksek Okulları ve üniversitelerin lisans düzeyindeki eğitim programlarında eğitim gören öğrenci sayısı 2400 kişi olarak tahmin edilmiştir. Bu evren içinden rastgele örnekleme yöntemiyle çeşitli düzeyde eğitim gören 850 öğrenci seçilmiş ve bunlardan 612 öğrenciye ulaşılabilmektedir.

5.3. Yöntem

Araştırma kapsamında elde edilen veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Bu amaçla tasarlanan anket formları uzman görüşüne sunulmuş, gelen eleştiriler doğrultusunda

ankete son şekli verilmiştir. Oluşturulan 3 farklı anket; sektördeki işletme sahipleri ile, sektörde çalışanlarla ve öğrencilerle görüşülerek gerekli veriler derlenmiştir.

Örneklem çapının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda her bir örneklem çapının en az 245 olması gerektiği anlaşılmıştır. Planlanan ve gerçekleştirilen anket sayıları bu değerlerin çok üstünde olduğundan her üç anket sayısının da örnekleme temsil gücünün yeterli olacağı varsayılmıştır. Ayrıca, anket yapılacak gruplara erişim imkânları, maliyet ve zaman unsurları da dikkate alınmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistik açısından ele alınmış ve sayısal olarak ifade edilmiştir.

5.4. Bulgular

5.4.1. İşletme sahipleri ile yapılan anket sonuçları

Araştırma kapsamında anket çalışmaları, İstanbul genelinde yer alan 623 matbaaya gidilerek işletme sahipleri ile yüz yüze görüşmek suretiyle uygulanmıştır. Ziyaret edilen işletmelerin çalışan sayısına göre dağılımları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Ankete Katılan İşletmelerin Çalışan Sayılarına Göre Dağılımı

	Sayı	%
Mikro ölçekli (1-9 arası çalışan)	466	74.8
Küçük ölçekli (10-49 arası çalışan)	140	22.4
Orta ölçekli (50-249 arası çalışan)	17	2.8
Toplam	623	100,0

Ankete katılan işletmelerde toplam 6693 kişi çalışmaktadır. İşletmelerin %74.8’i mikro ölçekli olup 1 ile 9 arası çalışmanı vardır. 10-49

kişi çalıştıran küçük ölçekli işletmelerin oranı %22.4, orta ölçekli işletmelerin oranı ise %2.8 dir.

Araştırma kapsamında, mesleki yeterlilik süreçleri hakkında basım yayım işletmesi sahiplerine bir dizi soru sorulmuştur. Konuyla ilgili soruları değerlendirmek üzere "Bilmiyorum, Duymadım", "Duydum Ama Bilgim Yok", "Az Bilgim Var" ve "Ne Olduğunu Bilmiyorum" seçenekleri sunulmuştur.

"Meslek standardının ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusu ile ilgili sonuçlar Tablo 3'de

gösterilmiştir. Tablonun değerlendirilmesinden, ankete katılan işletme sahiplerinin %67'sinin meslek standardının ne olduğunu bilmediği ortaya çıkmıştır. İşletme sahiplerinin %15'i meslek standardı ile ilgili az bilgisi olduğunu söylerken; %10'u ne olduğunu bildiğini, %8'i ise duyduğunu ama bilgisi olmadığını söylemiştir.

Tablo 3. İşletme Sahipleri Tarafından Meslek Standardının Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-9 Arası	324	78	30	63	73	75	39	63	466	100
10-49 Arası	87	21	17	35	21	21	15	24	140	100
50 ve üzeri	4	1	1	2	4	4	8	13	17	100
Toplam	415	67	48	8	98	15	62	10	623	100

"Ulusal Yeterliliğin ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4'te yer almaktadır. Soruyu cevaplandıran işletme sahiplerinin %71'i ulusal yeterliliğin ne olduğunu bilmediğini

belirtmiş, %13'ü az bilgisi olduğunu söylerken; %8'i ne olduğunu bildiğini, %8'i ise duyduğunu ama bilgisi olmadığını söylemiştir.

Tablo 4. İşletme Sahipleri Tarafından Ulusal Yeterliliğin Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-9 Arası	340	77	32	63	60	74	34	68	466	100
10-49 Arası	96	22	17	33	17	21	10	20	140	100
50 ve üzeri	5	11	2	4	4	5	6	12	17	100
Toplam	441	71	51	8	81	13	50	8	623	100

"Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK)'nun ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusu ile ilgili cevaplar Tablo 5'de yer almaktadır.

Buna göre, işletme sahiplerinin %72'si Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun ne olduğunu

bilmediğini, %8'ü az bilgisi olduğunu söylerken; %13'si ne olduğunu bildiğini, %7'i ise duyduğunu ama bilgisi olmadığını söylemiştir.

Tablo 5. İşletme Sahipleri Tarafından Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-9 Arası	351	78	26	58	32	65	57	72	466	100
10 - 49 Arası	94	21	17	38	12	25	17	22	140	100
50 ve üzeri	5	1	2	4	5	10	5	6	17	100
Toplam	450	72	45	7	49	8	79	13	623	100

"İTOTEST Merkezi hakkında bilginiz var mı?" sorusu ile ilgili ortaya çıkan sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur. İşletme sahiplerinin %90'ı İTOTEST Merkezi'nin ne olduğunu bilmediklerini belirtmiş,

%4'ü az bilgisi olduğunu söylerken; %3'ü ne olduğunu bildiğini, %3'ü ise duyduğunu ama bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 6. İşletme Sahipleri Tarafından İTOTEST Merkezinin Bilinme Düzeyi

	Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-9 Arası	430	76	7	39	15	65	14	74	466	100
10 -49 Arası	124	22	8	44	6	26	2	10	140	100
50 ve üzeri	9	2	3	17	2	9	3	16	17	100
Toplam	563	90	18	3	23	4	19	3	623	100

"Mesleki Yeterlilik Belgesine sahip elemanları işe alan işletmelerin belirli bir süreye kadar SGK İşveren Payının İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılandığını biliyor musunuz?"

sorusunun "Bilmiyorum" veya "Biliyorum" şeklinde cevaplandırılması istenmiştir. Soruyla ilgili sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. İşletme Sahipleri Tarafından SGK İşveren Payı Ödemesi Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum		Biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-9 Arası	400	76	66	70	466	100
9-49 Arası	118	22	22	23	140	100
50 ve üzeri	10	2	7	7	17	100
Toplam	528	85	95	15	623	100

Tablo incelendiğinde SGK İşveren payının İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılandığının bilinip bilinmediği konusunda işletme sahiplerinin %85'inin konu hakkında bilgi sahip olmadığı anlaşılmıştır.

İşverenlerle yapılan anketlerden ortaya çıkan sonuçlar, işletmede çalışan sayısı azaldıkça veya işletme ölçeği küçüldükçe işletme sahiplerinin meslek standardı, ulusal yeterlilik, Mesleki Yeterlilik Kurumu ve İTOTEST Merkezi hakkında hiç bilgileri olmadığını göstermesi bakımından ilginçtir. Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin büyük çoğunluğunun mikro ve küçük ölçekli işletmelerden oluştuğu dikkate alındığında, bu kuruluşlar nezdinde yoğun bir tanıtım ve bilgilendirme çabasına girilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu takdirde, bu kuruluşların çalışanlarına ulusal yeterlilik belgesi temini için çaba sarf etmeleri ve belgelendirme merkezinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaları mümkün olabilecektir.

5.4.2. Çalışanlarla yapılan anket sonuçları

Sektörde çalışan işgörenlerin meslek standardı, mesleki yeterlilik, MYK ve İTOTEST Merkezi hakkındaki bilgilerini öğrenmek amacıyla çalışanlara bir dizi sorulmuştur. İlgili soruları cevaplandırmak üzere "Bilmiyorum, Duymadım", "Duydum Ama Bilgim Yok", "Az Bilgim Var" ve "Ne Olduğunu Bilmiyorum" seçenekleri sunulmuştur.

Çalışanlarla yapılan anketlerde, çalışanların eğitim seviyelerinin artmasına paralel olarak bilgi düzeylerinin de artacağı varsayılmış ve bu nedenle sadece bu değişken kullanılmıştır. Kuşkusuz, sektörde çalışılan iş kolları ve çalışma sürelerinin de analize dahil edilmesi yararlı olacaktır. Ancak, anket tasarımı sırasında bu konu ankete dahil edilmediği için herhangi bir analiz yapılamamıştır.

"Meslek standardının ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusu ile ilgili sonuçlar Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Çalışanlar Tarafından Meslek Standardının Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlköğretim	54	62	8	9	6	7	19	22	87	100
Lise	40	63	5	8	5	8	13	21	63	100
M. Lisesi	44	37	9	8	21	18	44	37	118	100
MYO	21	30	10	14	19	28	19	28	69	100
Lisans	15	15	21	21	31	30	35	35	102	100
Y. Lisans	6	20	1	3	10	32	14	45	31	100
Toplam	180	38	54	11	92	20	144	31	470	100

Meslek standartlarının bilinme düzeyine ilişkin sonuçlara bakıldığında; ankete katılan çalışanların %38'inin meslek standardını bilmediği, %31'inin bildiği, %20'sinin az bilgisi olduğu ve %11'inin duyduğu ama bilgisi olmadığı anlaşılmıştır. Meslek standartlarının

bilinirlik düzeyi çalışanların eğitim seviyesine paralel olarak düşüş göstermektedir.

Sektör çalışanlarına "Ulusal Yeterliliğin ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Çalışanlar Tarafından Ulusal Yeterliliklerin Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlköğretim	60	69	5	6	8	9	14	16	87	100
Lise	45	72	5	8	4	6	9	14	63	100
M. Lisesi	62	53	11	9	21	18	24	20	118	100
MYO	25	36	14	20	17	25	13	19	69	100
Lisans	21	21	22	22	30	29	29	28	102	100
Y.Lisans	10	32	2	6	7	23	12	39	31	100
Toplam	223	47	59	13	87	19	101	21	470	100

Ankete katılan çalışanların %47'si ulusal yeterliliği bilmediğini, %21'i bildiğini, %19'u az bilgisi olduğunu ve %13'ü duyduğunu ama bilgisi olmadığını söylemiştir. Ulusal yeterliliklerin bilinirlik düzeyi, eğitim seviyesine göre düşüş göstermektedir.

şeklindeki soru ile Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun bilinirliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Alınan cevaplar Tablo 10'da sunulmuştur. Ankete katılan çalışanların %53'ü MYK hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, %20'si ne olduğunu bildiğini, %11'i duyduğunu ama bilmediğini ve %16'sı az bilgisi olduğunu söylemiştir.

Sektör çalışanlarına "Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun ne olduğunu biliyor musunuz"

Tablo 10. Çalışanlar Tarafından Mesleki Yeterlilik Kurumunun Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlköğretim	61	70	6	7	9	10	11	13	87	100
Lise	42	67	6	9	5	8	10	16	63	100
M. Lisesi	70	59	10	9	18	15	20	17	118	100
MYO	36	53	12	18	13	19	7	10	69	100
Lisans	31	30	17	17	24	24	30	29	102	100
Y. Lisans	8	26	2	6	7	23	14	45	31	100
Toplam	248	53	53	11	76	16	92	20	470	100

Sektör çalışanlarına "İTOTEST Merkezi hakkında bilginiz var mı?" sorusu sorulmuş ve İTOTEST Merkezi'nin bilinirlik düzeyini yansıtan cevaplar Tablo 11'de gösterilmiştir. Sektör çalışanlarının %77'si İTOTEST

Merkezi'nin ne olduğunu bilmediklerini belirtmiş, %7'si az bilgisi olduğunu söylerken; %8'i ne olduğunu bildiğini, %8'i ise duyduğunu ama bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 11. Çalışanlar Tarafından İTOTEST Merkezi'nin Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum Ama Bilgim yok		Az Bilgim Var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlköğretim	70	81	5	6	5	6	6	7	87	100
Lise	51	82	4	7	4	6	3	5	63	100
M. Lisesi	99	84	5	4	5	4	9	8	118	100
MYO	53	75	10	15	6	9	1	1	69	100
Lisans	68	66	9	9	10	10	15	15	102	100
Y. Lisans	21	70	3	9	1	3	6	18	31	100
Toplam	362	77	36	8	31	7	40	8	470	100

5.4.3. Öğrencilerle yapılan anket sonuçları

Basım yayım sektörünün bir diğer paydaşı olan öğrencilere de anket yapılmıştır. Çünkü öğrenciler, Türkiye Yeterlilik Çerçevesi yaygınlaştıkça belgelendirme çalışmaları ile daha yakından tanışacaktır. Bu yüzden öğrencilerin konu hakkındaki bilgi düzeylerini öğrenmek ve bilgilendirmek amaçlı anket uygulaması yapılmıştır. Orta öğretim düzeyinde matbaa alanında, ön lisans düzeyinde Basım ve Yayım Teknolojileri Programlarında, Lisans düzeyinde ise Matbaa Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere anket uygulanmıştır.

Öğrencilerle yapılan anket çalışmalarında, ön lisans düzeyindeki Meslek Yüksek Okullarında okuyan öğrencilerin meslek lisesi

ve lisans programlarındaki öğrencilerden daha fazla bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Öğrencilerle anket yüz yüze, sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla ve e-posta ile yapılmıştır. Bu amaçla 850 öğrenci ile görülmüş olup anketi 612 öğrenci cevaplandırmıştır.

Araştırma kapsamında öğrencilere bir dizi soru sorulmuştur. Konuyla ilgili soruları değerlendirmek üzere "Bilmiyorum, Duymadım", "Duydum Ama Bilgim Yok", "Az Bilgim Var" ve "Ne Olduğunu Bilmiyorum" seçenekleri sunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilere "Meslek standardının ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrenciler Tarafından Meslek Standardının Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum ama bilgim yok		Az bilgim var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
MeslekLisesi	78	26	102	37	78	28	12	4	270	100
MYO	66	21	73	23	107	34	66	21	312	100
Lisans	5	16	9	30	10	33	6	20	30	100
Toplam	149	24	184	30	195	31	84	13	612	100

Meslek standardının bilinme düzeyine ilişkin sonuçlara bakıldığında, ankete katılan öğrencilerin %31'si az bilgisi olduğunu, %30'u duyduğunu ama bilgisi olmadığını, %24'ü hiç duymadığını ve %13'ü ne olduğunu bildiğini söylemiştir.

Anket kapsamında öğrencilere "Ulusal Yeterliliğin ne olduğunu biliyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Soruya cevap verenlerin dağılımına Tablo 13'de yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan öğrencilerin %42'ü ulusal

yeterliliğin ne olduğunu bilmediğini, %30’u az bilgisi olduğunu, %18’i duyduğunu ama

bilgisi olmadığını ve %10’u ne olduğunu bildiğini söylemiştir.

Tablo 13. Öğrenciler Tarafından Ulusal Yeterliliğin Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum ama bilğim yok		Az bilğim var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Meslek Lisesi	138	51	48	17	84	31	0	0	270	100
MYO	108	34	59	18	89	28	56	17	312	100
Lisans	13	43	5	16	6	20	6	20	30	100
Toplam	259	42	112	18	179	30	62	10	612	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar, Tablo 14’te gösterilmiştir.

olmadığını, %16’sı az bilgisi olduğunu ve %10’u ise bildiğini söylemiştir.

Buna göre öğrencilerin Mesleki Yeterlilik Kurumu bilinirlik düzeyine bakıldığında % 44’i Mesleki Yeterlilik Kurumu’nu bilmediğini söylerken, %27’si duyduklarını ama bilgileri

Tablo 14. Öğrenciler Tarafından Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum ama bilğim yok		Az bilğim var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Meslek Lisesi	124	45	88	32	46	17	12	4	270	100
MYO	136	43	84	26	51	17	41	13	312	100
Lisans	14	46	3	10	4	13	9	30	30	100
Toplam	274	44	175	27	101	16	62	10	612	100

Öğrencilerin “İTOTEST Merkezi hakkında bilginiz var mı?” sorusuna verdikleri cevaplar

ve İTOTEST Merkezi’nin bilinirlik düzeyi Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğrenciler Tarafından İTOTEST Merkezi’nin Bilinme Düzeyi

	Bilmiyorum Duymadım		Duydum ama bilğim yok		Az bilğim var		Ne olduğunu biliyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%

	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Meslek Lisesi	108	40	90	33	54	60	18	6	270	100
MYO	186	59	47	15	32	10	37	11	312	100
Lisans	11	36	10	33	5	16	4	13	30	100
Toplam	305	49	147	30	91	14	59	9	612	100

Tablo incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin %49'unun İTOTEST Merkezi hakkında bilgi sahibi olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin %30'u İTOTEST Merkezini duyduğunu ama bilgisi olmadığını, %14'ü az bilgisi olduğunu ve %9'u ne olduğunu bildiğini söylemiştir.

Belgelendirme süreçleri ile ilgili sorulan sorularda olduğu gibi İTOTEST Merkezi'nin bilinirlik oranlarının da çok düşük olduğu görülmektedir. Ön lisans düzeyindeki Meslek Yüksek Okullarında okuyan öğrencilerin meslek lisesi ve lisans programlarındaki öğrencilere nazaran daha fazla bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

İstihdam artışının önündeki engellerden biri, işgücü piyasasının talepleri ile eğitim-istihdam arasındaki ilişkinin zayıflığı ya da yetersizliğidir. Sektörel gelişme ve rekabet gücünün artırılabilmesi için nitelikli işgücüne olan ihtiyaç, her zamankinden daha fazla kendini hissettirmektedir. Bu yüzden bu konu uzun yıllardan beri gündemdeki yerini korumakta ve tartışılmaktadır. Son yıllarda bu arayış daha da hızlanmış ve eğitim ile iş dünyası arasındaki uçurumu kapatmak üzere önemli adımlar atılmıştır.

Sorunun çözümü için birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi Türkiye'de de bireylerin mesleki bilgi ve becerilerini ölçme-değerlendirme ve belgelendirme sistemlerinin kurulması kararlaştırılmıştır. Bu amaçla Avrupa Birliği

(AB) ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen bir proje başlatılmış bulunmaktadır. Kısaca UYEP diye adlandırılan bu projenin açık adı; "Türkiye'de Mesleki Yeterlilik Kurumunun ve Ulusal Yeterlilik Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi'dir. Proje ile ilgili çalışmalara 4 Ekim 2010 tarihinde başlanmış olup 2013 yılında tamamlanmıştır.

Ülkemiz açısından, Ulusal Yeterlilik Sistemi'nin kurulması ve hızla etkinleştirilmesi son derece önemlidir, çünkü;

- Eğitim ve belgelendirme arasında uyumsuzluk vardır. Mesleki eğitim programlarına yönelik yeterlilik ve standartlar bulunmadığından dolayı, aynı alanlardaki benzer amaçlı sertifika ve belgeler için farklı programlar, farklı yöntemler ve teknikler kullanılmaktadır.
- Meslek standartlarını ve ilgili eğitim standartlarını belirleyen kurum/kuruluşları akredite edebilecek ulusal düzeyde bir sınav ya da belgelendirme merkezinin bulunmaması, örgün ya da yaygın eğitim sonucunda aynı mesleki becerileri kazanan bireylere eş değerde mesleki sertifika verilememesi sonucunu doğurmaktadır.
- Ulusal Yeterlilik Sistemi'nin bulunmaması, mesleki eğitim kurumlarına iş piyasasının ihtiyaç duyduğu insan kaynağını belirleyen planlar yapılmadan öğrenci alınmasına ve ölçme-değerlendirme mekanizmalarının etkin ve verimli çalışmamasına neden olmaktadır.

Ulusal Yeterlilik Sistemi Projesi’nin tamamlanması halinde basım yayım sektörünün meslek standartları üzerinden yeterlilikler, mesleki çalışma koşulları, çalışanlardan beklenen görevler, görevlere ilişkin işlem basamakları, ölçme-değerlendirme kriterleri, eğitim programlarının içerikleri ve sınav soru bankaları tanımlı hale gelecek ve resmi bir geçerlilik kazanacaktır. Böylece basım yayım sektörü çalışanlarının ve potansiyel iş gücünün mesleğini icra edebilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgiyi, beceriyi, tutumu ve işi yapabilme düzeyini ölçen, değerlendiren, yeterlilik seviyesine uygun olarak belgelendiren ve gelişim alanları ile ilgili eğitim olanakları sağlayan bir sistem hayata geçirilmiş olacaktır. Diğer yandan örgün ya da yaygın eğitim yolu ile mesleği öğrenip hâlihazırda bu sektörde çalışanlar ve/veya iş arayanlar, niteliklerini ulusal ve uluslararası düzeyde geçerli ve güvenilir ITOTEST ve benzeri merkezlerde belgelendirerek, mevcut işlerinde ve/veya iş başvurularında ve iş değiştirme girişimlerinde önemli bir avantaj sağlayacaklardır. Bugün hem ülkemizin hem de dünya mesleki ve teknik eğitiminin en önemli sorunlarından birisi, önceden öğrenilenlerin tanınması sorunudur . Bu ihtiyacın karşılanması, AB Yaşam Boyu Eğitim yaklaşımının en önemli bileşenidir. İTOTEST ve benzeri merkezlerin sunacakları belgelendirme hizmeti, bu ihtiyacı karşılayacaktır. Elinde işverenlerin değer verdiği bir belgesi olan çalışanın/iş arayanın hem iç hem de dış piyasalarda işgücü mobilitesi artacaktır.

Güvenilir ve geçerli bir sınav ve belgelendirme sisteminin varlığı, işletmeler/işverenler açısından da son derecede önemlidir. İşletmelerin işe almak istediği elemanların sahip olduğu niteliklerden şüphe etmeden, ek bir sınav yapmaya gerek olmadan

ve deneme-yanılma riskine girmeden nitelikli eleman bulması imkanı yaratılmış olacaktır.

Ölçme, değerlendirme ve belgelendirme sistemi, mesleki eğitimin de kalitesini ve etkinliğini artıracaktır. Sistem gereği sınav ve belgelendirme konularına dâhil olan işveren örgütleri, eğitim kurumlarınca verilen eğitime daha fazla ilgi duyacaklar, yaptıkları ölçme değerlendirme sonuçları ve geri bildirimlerle eğitim arzını şekillendireceklerdir. Özel veya kamu eğitim kurumları mezunlarının ITOTEST ve benzeri sistemlerin yapacağı ölçme değerlendirme sonucundaki başarıları ya da başarısızlıkları eğitim kurumlarının da bir ölçüde performansını ortaya koyacaktır. Eğitim kurumları, mezunlarının başarısına göre kendilerini iş yaşamına ve onun taleplerine göre yeniden ayarlama fırsatı bulacaklardır.

Oluşturulacak sistem çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğine de katkı sağlayacaktır. Çevresel sürdürülebilirlik, üretimde çevre ile kurulan ilişkinin, çevreyi mümkün olduğunca saf haliyle koruma temeline oturtulmasını sağlama süreci olarak tanımlanabilir. Çevresel etkenler basım yayım işkolunda da diğerlerinde olduğu kadar önemlidir. Giderek çevresel sürdürülebilirlik temelinde üretim yapan sistemler ve materyaller (düşük solventli veya su bazlı mürekkepler, geri dönüşümlü medya kullanımı, UV LED baskı çözümleri, vb.), baskıda enerji verimliliği gibi konular gündeme gelmektedir. İşletmeler çevresel korumaya duyarlı üretimi eskisinden daha fazla, vizyon ve misyonlarına dahil etmektedirler. Müşteriler ve paydaşlar giderek daha fazla, sunulan ürünlerin çevreye etkisini günümüzde daha fazla sorgulamaktadırlar.

Hem çevreye duyarlı basım üretim yöntemleri kullanmak ve bunların taşıdığı sınırlılıklarla belli kalite ölçütlerini karşılamak, hem de

gerekli iş güvenliği uygulamalarını yürütmek, basım yayım işkolunda çalışan elemanlarda eskisinden daha fazla seviyede yeterlilikler gerektirmektedir. Nitekim bu işkolundaki meslek standartlarında da çevre önlemlerine ilişkin görev ve işlemler, temel yeterlilik alanlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Ulusal yeterliliklere dayalı sınav ve belgelendirme uygulamasında, bu alandaki kuramsal ve uygulamalı değerlendirmelerle, söz konusu yeterlilikler garanti altına alınabilecektir. Böylece, sektörde giderek çevresel sürdürülebilirliğe hizmet edecek nitelikli işgücünün katılımı ve yayılımı desteklenmiş olacaktır. Ayrıca, yönetsel ve teknolojik gelişmeler de bu değişime ayak uydurmayı ve değişimi yönetebilme becerisi kazanmayı zorunlu kılmaktadır. Bu durum, rekabet gücünün ve rekabet edebilirliğin de önemli bir parçası haline gelmiş bulunmaktadır.

Bütün bunlar, hemen her sektördeki gelişme ve rekabet gücünün artırılabilmesi için nitelikli işgücüne olan ihtiyacı, her zamankinden daha fazla hissettirmektedir. Sektörün yapısını ve geleceğini etkileyecek olan bu değişim ile ilgili sistemin hayata geçmesi, basım yayım işletmelerinin yeterlilik sahibi işgücünü istihdam etme konusunda yaşadığı sıkıntılara çözüm olacağı gibi yetkin iş gücü ile üretim teknolojisi ve yeni üretim yöntemleri daha etkin kullanılacağı için verimlilikte, kalitede ve karlılıkta artış sağlanarak sektörün gelişimi ve büyümesi olumlu yönde etkilenecektir.

Ancak, sayılan bu olumlu gelişmelerin sağlanabilmesi için her şeyden önce sektörde faaliyet gösteren işletme sahiplerinin, sektörde çalışanların ve eğitim öğretim kurumlarının ulusal yeterlilik sistemi ve olası sonuçları hakkında geniş ölçüde bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu takdirde belgelendirme talebinde bulunmaları mümkün olacak ve

Belgelendirme Merkezlerinin sürdürülebilirliği sağlanabilecektir.

Somut bir örnek olarak İstanbul Ticaret Odası tarafından kurulan İTOTEST Merkezi ile ilgili olarak işletme sahiplerine, çalışanlara ve meslek lisesi öğrencilerine yönelik tanıtım toplantıları düzenlenmesine, afiş-poster vs hazırlanarak dağıtılmasına, ilgili fuara iştirak edilmesine ve sektörel dergilerde ilanlar verilmesine rağmen özelde İTOTEST Merkezi'nin, genelde ise Ulusal Yeterlilik Sistemi'nin tanıtılması ve farkındalık yaratılması konusunda önemli bir gelişme sağlanamadığı görülmüştür. Ulusal Yeterlilik Sistemi'ni tanıtmak amacıyla kısa bir süre için MYK tarafından televizyonlarda yayınlanan "**Kamu Spotu**" nun da saman alevi gibi etkisi olmuştur.

Bu nedenlerden dolayı, yaşanan değişimler ve beliren ihtiyaçlar doğrultusunda basım yayım sektörünün işgücü ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilik sahibi meslek elemanları yetiştirmek ve istihdam güvencesi oluşturmak amacıyla MYK ve İTO koordinasyonu ile sektör tarafından hazırlanan meslek standartları ve mesleki yeterliliklerin sayısının artırılması ve tamamlanması önemli bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca basım yayım alanında mesleki eğitim veren örgün ve yaygın eğitim kurumlarının da eğitim programlarını gözden geçirmesi ve müfredatlarını sektörün beklentilerine cevap verecek şekilde güncellemesi gerekmektedir.

Özellikle sektördeki işgörenlerin ve yönetici adaylarının yetiştirildiği meslek lisesi, ön lisans ve lisans düzeyindeki eğitim programlarının ihtiyaca göre oluşturulması, sektörün geleceğine yapılan bir yatırım olacaktır. Bunun için Mesleki Yeterlilik Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu başta olmak üzere sektörü

temsil eden sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri, İŞKUR ve ilgili tüm kurum ve kuruluşlar iş birliği içinde çalışmalı ve çözüm önerileri ve yeni uygulamalara ilişkin kararları doğrultusunda sektörü bilgilendirmelidir. Bu çalışmaların sürekliliğini sağlamak ve geliştirmek için sektör paydaşlarının ihtiyaçların farkında olarak duyarlı davranması, uygulamaları desteklemesi ve sahiplenmesi son derecede önemlidir.

Ulusal Yeterlilik Sistemi’nin geleceğine etki edecek olan ve bugün küçük görünen ancak yarın daha kronik problemlere neden olma ihtimali taşıyan tüm riskleri ve çözümlerini araştırmak, sistemin tanınmasını sağlamak ve gereken önlemlerin ilgili taraflarca alınmasını gerçekleştirmek üzere ortak bir çalışma yapılması düşünülmelidir. Özellikle sektörün ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak iletişim ağını yönetmek, bilgileri analiz edip raporlamak ve çözüm için ilgili kurumları harekete geçirmek üzere basın yayım sektöründe faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının öncülük etmesine ihtiyaç olduğunu belirtmek gerekir.

İTOTEST Merkezi’nin en önemli paydaşları olarak görülen sektör işverenleri, çalışanları ve sektörle ilişkili eğitim gören öğrencilere yönelik anket çalışmaları sonucunda meslek standartları, mesleki yeterlilik, MYK ve belgelendirme çalışmaları hakkındaki bilgi düzeylerinin son derecede düşük olduğu saptanmıştır. Örneğin “bir mesleğin gereklerinin kabul edilebilir ölçüler içinde yerine getirilebilmesi için ihtiyaç duyulan bilgi, beceri, tutum ve davranışları gösteren normlar” olarak tanımlanan meslek standartlarının işverenler tarafından bilinirlik ortalaması %10-15 civarındadır. Benzer şekilde işletme sahiplerinin ulusal yeterlilikler konusundaki bilgi düzeyleri de %8

civarındadır. İşletme ölçeği küçüldükçe bu oranların daha da aşağılara indiği tespit edilmiştir.

Sektörde çalışanlarla yapılan anketlerde, çalışanların eğitim seviyeleri arttıkça meslek standardı, ulusal yeterlilik, MYK ve İTOTEST merkezi ile ilgili bilgi düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Bununla beraber bilinirlik düzeylerinin ortalama %20 seviyesinde olduğu anlaşılmıştır. Çalışanları doğrudan ilgilendiren ve belgelendirme merkezlerinin en önemli paydaşı olan çalışanların sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olması oldukça önemlidir. Ne var ki belgelendirme yapacak kuruluşun tanınma oranı %8 civarındadır.

Araştırmanın bir diğer önemli paydaşı olan öğrencilerle yapılan anketlerde de benzer sonuçlarla karşılaşmıştır. Öğrencilerin meslek standardı, ulusal yeterlilik, MYK ve belgelendirme merkezi hakkındaki bilgi düzeyleri %10-15 arasında değişmektedir. MYO ve lisans öğrencilerinde bu oranlar biraz daha artmaktadır. Ancak, sektördeki işletmeler için nitelikli işgücü temininde en önemli kaynak olan meslek lisesi öğrencileri arasındaki bilinirlik düzeyi %5 civarındadır.

Bu sonuçlar, süreçler konusunda paydaşların yeterince bilgilendirilmediklerini göstermektedir. MYK tarafından çok sınırlı ölçüde yapılan tanıtım çabalarının yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde bu sonuçlar, İTOTEST merkezi projesi kapsamında gerçekleştirilen tanıtım ve bilgilendirme toplantılarının, basın duyurularının, tanıtım amacıyla hazırlanan afiş, poster ve broşür gibi tanıtım materyallerinin çok işe yaramadığını göstermesi bakımından anlamlıdır.

Sistemin sürdürülebilirliği, devlet desteğinin ötesinde konu ile ilgili paydaşların önemli

oranda katkı vermesi ile mümkündür. Bu yüzden özellikle işveren, çalışan, öğrenci ve öğretmenlerin sürecin işlerlik kazanması adına bilgilendirilerek MYK tarafından yürütülen süreçlerin bilinirlik oranlarının artırılması son derecede büyük önem arz etmektedir.

Bu amaçla MYK tarafından geliştirilecek geniş kapsamlı bir iletişim stratejisi çerçevesinde tanıtım faaliyetleri yapılması ve sosyal medya aktif şekilde kullanılarak yeterlilik ve belgelendirme süreçlerine ilişkin bilgilendirme ve bilinirlik faaliyetlerinin kesintisiz olarak yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla her sektördeki hedef kitle özellikleri dikkate alınarak uygun mesajlar oluşturulması ve bu mesajları uygun iletişim araçları ile sunarak hedef kitlenin bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Gerçekleştirilecek tanıtım ve iletişim çabaları ile hedef kitlenin, MYK ve belgelendirme sistemlerini **görmesi, tanınması, talep etmesi ve harekete geçmesi** sağlanmalıdır. Bu takdirde;

-Personel belgelendirme merkezlerinin hedef kitle ve sosyal paydaşlar nezdinde tanınırlığını oluşturmak,

KAYNAKLAR

Borat, Oğuz (2009), "İnformel Öğrenme Sisteminin Kurulması İçin Örgün ve Yaygın Öğrenme Sistemlerinin İncelenmesi", HBO Kapsamında Türkiye'de İnformel Öğrenme Üzerine Ortak Bir Anlayış Geliştirme ve Farkındalık Oluşturma Projesi Konferansları Bildiri Kitabı, MEB TTK Yayınları, s.269-280.

Çelik, Salih (2011), "Mesleki Eğitimde Yeni Yaklaşım" Sunumu, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

-Personel belgelendirme merkezlerinin güvenilir ve fayda sağlayan bir yapı olduğunun algılanmasını sağlamak,

-Süreklilik ve güvenilirlik çerçevesinde sosyal paydaşlar ve hedef kitle arasında sadakat ve güven oluşturmak,

-Personel belgelendirme merkezlerine olası talebi artırmak ve hedef kitlenin mesleki yeterlilik belgesi almasını teşvik etmek, mümkün olabilecektir.

Yapılan bu çalışma, kendi alanında bir ilki oluşturmaktadır. Bu nedenle ve doğal olarak bazı eksiklikler içermektedir. Bundan sonra ve diğer sektörlerde yapılacak araştırmalarda özellikle alan araştırmasının tasarımında ve verilerin analizinde görülen eksikliklerin giderilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca, basım yayım ve matbaa alanında eğitim gören öğrencilerin mesleki yeterliliklere ve meslek standartlarına yönelik algılarının ayrı bir çalışma konusu olacak kadar önemli olduğu dikkate alınarak bu konuda da yeni çalışmalar yapılması önerilebilir.

Demirezen, Mustafa (2002), "Piyasa Meslek Standartları", Planlama Dergisi, DPT'nin Kuruluşunun 42.Yılı Özel Sayısı, Ankara.

Gültekin, Gülnaz (2011); "Türkiye'de Meslek Standartlarının Hazırlanması, Sınav ve Belgelendirme Sisteminin Kurulması Çalışmaları Kapsamında Matbaacılık Alanının İncelenmesi", IV.Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, 24-26 Kasım 2011, İstanbul,

İTO, (2009), Türk Basım Sanayisi Raporu, İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Merkezi Finans ve İhale Birimi, VOCTEST Merkezleri Hibe Programı, Hibe Başvuru Rehberi, Bütçe kalemi: 22.02.01.00, İlgi: CFCU / TR0702.13-03, EuropeAid//129917/D/ACT/TR

MYK (2010), Mesleki Yeterlilik Kurumu Faaliyet Raporu, s.31

Önal İnci (2010), “Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi”, Bilgi Dünyası, s.101-121.

Soran Haluk, AKKOYUNLU Buket ve KAVAK Yüksel (2006), “Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğiticilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği”, H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, s.201-210.

Umur Ayşe, Dilek Koyuncu ve Orhan Sevindik (2011), “AB Ulusal Yeterlilik Sistemi ve Meslek Standartları ile Matbaa (Basım Yayın) Sektöründe Değişen İşgücü Yeterliliklerinin, Eğitim ve İstihdam Kriterlerinin İncelenmesi”, IV.Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, 24-26 Kasım 2011, İstanbul, s. 458-472.

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/component/content/article/731>

<http://www.uyep.net/web/tr-tr/paydaslar/hibeprojectleri.aspx>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ums>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/protokol-hazirlayan-kuruluslar>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilikler-ana/217-ulusal-yeterlik-cerceves-uyc>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilikler-ana/216-ulusal-mesleki-yeterlilik-sstem-umys>

http://www.europass.gov.tr/europass_detay.html

<http://www.myk.gov.tr/index.php/ayc>

<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/megep.htm>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/hakkimizda/genel-olarak>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/uluslararasi-projeler/457-uluslararasi-projeler-bilgi-notu>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilikler/ulusal-mesleki-yeterlilik-sistemi>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/alt-menu-hakkimizda>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilikler/ulusa-yeterliliklerin-gelistirilmesi-ve-uycye-yerletirilmesi>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/component/content/article/57-yeterlilik/218-avrupa-yeterlilik-cerceves-ayc-referans-sevyeleer>

<http://www.ito.org.tr/wps/portal/duyurular>

<http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/component/content/article/58-meslek-standard/436-istanbul-ticaret-odas-le-mzalanan-protokol-kapsamindaki-meslekler>